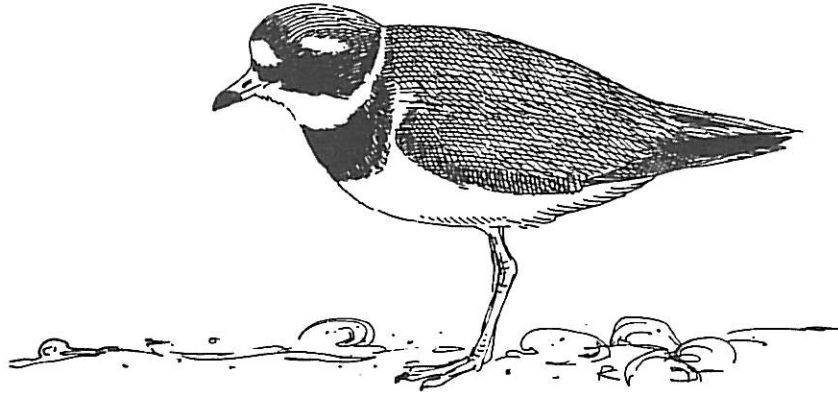

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Global utbredelse

Arten er delt i to underarter, nominatformen *hiaticula* og nordlig sandlo *tundrae*. Nominatunderarten hekker fra det nordvestlige Canada til Grønland, Island og Vest-Europa fra De britiske øyene til Skandinavia. Underarten *tundrae* har et stort utbredelsesområde som strekker seg fra Nord-Skandinavia gjennom de arktiske områdene i Russland helt til Beringstredet.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Arten forekommer mest tallrik i Nord-Norge og i Trøndelag hvor den finnes både langs kysten og i fjellet. Lenger sør opptrer den mer spredt, men den er en vanlig hekkefugl i de indre fjellstrøk sørover til Hardangervidda og er også vanlig mange steder langs kysten, spesielt på Nordvestlandet, Jæren og rundt Oslofjorden. Det nåværende utbredelseskartet er stort sett i samsvar med det som ble publisert av Haftorn (1971), men det kan synes som om arten i dag har en noe større utbredelse på Nordvestlandet og omkring Oslofjorden. Imidlertid kan denne forskjellen også skyldes at en i dag har et bedre grunnlag for å angi utbredelsen.

Sandloens spredte forekomst mange steder har sammenheng med dens spesielle habitatvalg. Langs kysten foretrekker den helst nakne stein-, grus- eller sandstrender, men den kan også forekomme på strandflater med bløtbunn bestående av leir, silt eller mudderbunn og i strandengområder.

I innlandet finner vi som oftest sandloen i tilsvarende strandområder langs vassdrag, men høyt til fjells kan den også påtreffes langt fra vann, f.eks. på tørre fjellvidder (ofte morenelandskap) i den lavalpine og mellomalpine region. Typisk for slike lokaliteter er som regel en svært karrig vegetasjon på et tynt jordlag som er oppsplittet av grus og nakent fjell. Dessuten må nevnes at sandloen er et typisk innslag i strandsonen ved de mange regulerte innsjøer i Norge. Når vannstanden reguleres mellom et øvre og nedre nivå, vil virkningen av bølgeslag føre til at de finere partiklene i jorda vaskes ut og transporteres mot dypere vann slik at reguleringssonen etter en tid framstår som en mer eller mindre renvasket stein- eller grusstrand. På denne måten er det mange steder oppstått menneskeskapte sandlohabitater. Flate partier i reguleringssoner kan også bestå av torvlag eller mudderbunn, og også her opptrer sandlo tallrikt. På

slike steder utgjør fjærmygg og biller viktig næring i hekketida (Moksnes 1987).

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Den norske bestanden av sandlo er anslått til ca. 12.000 hekkende par (Byrkjedal & Kålås 1991). Fra Norge foreligger det for lite data til at en kan vurdere bestandsutviklingen, men i Finland har det vært en klar tilbakegang i de siste 30 årene. For perioden 1978-1987 angir Koskimies (1992) en moderat tilbakegang i Finland, en stabil bestand i Sverige og en sannsynligvis stabil bestand i Norge og i Island. Situasjonen i Danmark er ikke kjent. En negativ faktor i Norge er etter alt å dømme nedbygging av mange av rasteplassene som brukes under trekket. Dette gjelder spesielt strandområder og mudderflater ved utløpet av store vassdrag, som er blitt tatt til industriområder og annen by- og tettstedsutvikling. Miljøgifter på overvintringsplassene er også en mulig negativ faktor. Senking av innsjøer kan gi nye habitater i hekketida. I hvilken grad dette har positiv virkning for bestanden, vil i stor grad være avhengig av hvordan vannstanden varierer.

Hekkebiologi

Eggleggingen skjer på Jæren helst i mai, på Trøndelagskysten i mai og begynnelsen av juni og i fjellstrøk i Trøndelag de tre siste ukene av juni. Omtrent samtidig skjer eggleggingen i kyststrøk i Finnmark. Reiret er som regel bare en grop i grus, sand eller jord med karrig vegetasjon, fôret med stein, skjellbiter o.l. Sandlo legger som regel 4 (sjelden 3) egg, som oftest med 1 eller 2 døgn mellomrom. Eggene ruges i 23-25 døgn av begge foreldre. Ungene klekkes omtrent samtidig og forlater reiret straks de er blitt tørre. De er flygedyktige etter ca. 25 døgn.

Trekkforhold

Høsttrekket foregår i august-september. Nominatunderarten overvintrer langs kystene av SV-Europa fra De britiske øyer og sørover til Atlanterhavskysten av Nord-Afrika. Nordlig sandlo overvintrer gjennomgående lengre sør. Hos sandlo finner vi et overhopp-trekk, dvs. at nordlige populasjoner trekker forbi og overvintrer lenger sør enn sørligere populasjoner (Taylor 1980). Vårtrekket skjer i mars-april.

Arne Moksnes

Sandlo *Charadrius hiaticula*

401 ● Konstatert hekking

235 ● Sannsynlig hekking

140 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

